

۲۰۱۲/۰۶/۲۳

داکتر عبدالرحمن زمانی

توطئه های انگلیس علیه حکومت امانی

(قسمت ۲۰)

اثرات رفتن غازی امان الله خان به حج

بعد از بازگشت غازی امان الله خان به روم، انگلیس ها آرام ننشسته بلکه در پهلوی آنکه خود تلاش بیشتر نمودند تا از پلان ها و حرکات بعدی وی اطلاعات دقیقتر بدست آورند، حکومت افغانستان را نیز تشویق به اقدامات شدید و جدی تر نمودند.

اقدامات دولت افغانستان در داخل کشور

به اساس یک سند آرشیف دفتر هند بریتانوی (۱) حکومت افغانستان به تعقیب شرکت غازی امان الله خان در مراسم حج (اپریل ۱۹۳۱)، در درک خطر سیلی از تبلیغات به نفع وی، تبدیلی نکرد. در ماه جولای عودت حجاج آغاز شد. امان الله خان بدون شک کوشیده بود خاطرات خوشی را بجا گذارد.

شدت عمل حکومت شامل تالاشی نمودن خانه ها و دستگیری کسانی بود، که گمان میرفت طرفدار غازی امان الله خان باشند. حکومت همچنان جزوه های تبلیغاتی ضد امانی را در قسمت های مختلف کشور توزیع نمود. انگلیس ها احساس میکردند که این اقدامات دولت افغانستان کامیاب بوده و برای مدتی فعالیت های طرفداران شاه سابق کاهش یافته، و یاهم به فعالیت های مخفی تبدیل شد. اما در ماه دسمبر (۱۹۳۱) تبلیغات هواداران غازی امان الله خان بار دیگر شدت یافته، شایعات بازگشت غلام نبی خان چرخي و حتی خود شاه سابق گرم شد و طرح ترور الله نواز خان و شاجی، دوتن از پیروان وفادار هندوستانی محمد نادر شاه، و همچنان طرح قیام غلجی هاکشف شد. یکی از کسانی که در قندهار بنفع غازی امان الله خان فعالیت میکرد، "دوران خان" بود. طرفداران شناخته شده غازی امان الله خان در کابل نیز دستگیر شدند، و به غلام جیلانی خان چرخي، برادر غلام نبی خان چرخي، رسماً توصیه شد تا کشور را ترک بگوید.

راپور محرمانه انگلیس ها حاکیست که اوضاع در بهار بصورت چشمگیری بهبود یافت. شخصی بنام عبدالکریم خان که در هند بریتانوی کار های تنظیم تبلیغات به نفع شاه سابق را پیش میبرد، بعد از ظاهراً مصالحه با محمد نادر شاه به کابل برگشت. همچنان در ماه می (۱۹۳۲) عبدالهادی خان (داوی)، یکی از اعضای برجسته گروپ شاه سابق، نیز از سفارت افغانستان در برلن استعفا داده و به کابل برگشت. انگلیس ها برگشت عبدالکریم خان و عبدالهادی خان، و راپور اخیر تقاضای اجازه برگشت به وطن غلام نبی خان چرخي را نشانه مایوسی طرفداران شاه سابق تلقی نموده، اما در عین حال هوشدار دادند که از امکان بعید نیست که این حرکات برای استفاده از خرابی اوضاع صورت گرفته باشد.

نظارت بیشتر بر شاه سابق

درین دوران انگلیس ها نظارت بر غازی امان الله خان را شدیدتر ساختند. راپور های محرمانه استخبارات انگلیس نشان میدهد که شاه سابق با مشکلات شدید اقتصادی مواجه بوده، و بغیر از چند سفر گاه و بیگاه به سویس و یک سفر به "ناپلس" ایتالیا، که برای خداحافظی با برادرش سردار عنایت الله خان، که در ماه دسمبر برای بودوباش روانه ایران شد، در روم باقیماند.

د پانو شمیره: له 1 تر 2

maqalat@afghan-german.de افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکاري ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټينگه کړئ

پاڼه: دليکنې دليکنيزې ښې پاڼوالي د ليکوال په غاړه ده، هيله من يو خپله ليکنه له راليرلو مخکې په خیر و لولئ

یکی از راپور های استخبارات انگلیس که تاپه "خیلی محرمانه" و تاریخ ۹ جولای ۱۹۳۲ در پیشانی آن درج است ، و کاپی آن به دفتر هند، دفتر خدمات محرمانه استخبارات و دفتر خدمات امنیت فرستاده شده است، از معلوماتی گزارش میدهد که از یک منبع خیلی با اعتماد بدست آمده است. نکات همدۀ این راپور قرار ذیل است:

امان الله خان مشتاق بازگشت به کابل میباشد. با در نظر داشت این هدف، شاه سابق سخت میکوشد تا به کمک آنعدۀ که تا حال به او وفادار مانده اند، و همکاری چند سفیری که در خارج بسر میبرند، حمایت قابل توجه مردم را حاصل کند. وی از طریق عمالش در هند با امور کابل در تماس مستقیم بوده، اما شک دارد که معلومات مبالغه آمیز را برایش میفرستند. شاه سابق معتقد است که بعد از مرگ محمد نادرشاه، در خانواده اش کسی نیست که به اندازه کافی توانمندی انتخاب شدن بحیث فرمانروا را داشته باشد. وی میترسد که سردار شاه محمود خان، برادر کوچکتر محمد نادر شاه که مرد شجاع و سپاهی خوب است، و خصوصاً در بین قبایل خوست نفوذ دارد، شاید بکوشد خالیگاه محمد نادرشاه را پر کند، در آنصورت امان الله خان مصمم است که وارد میدان شده و تخت خود را دوباره بدست آورد. وی بصورت خاص از عبدالهادی خان (سفیر سابق افغانستان در برلین که حال بکابل برگشته است) انتظار میبرد تا مخفیانه در کابل برایش کار کند.

امان الله خان از قرارداد بین محمدنادرشاه و پادشاه عربستان سعودی ناراحت میباشد. وی معتقد است که هدف این قرارداد مانع شدن فعالیت وی و هوادارانش در حجاز میباشد، و وی بخاطری که آرزو داشت برای بار دوم به حج برود، از عقد این قرارداد عصبانی میباشد.

امان الله خان معتقد است که غلام صدیق خان چرخي و عبدالحسین خان به گروپ وی تعلق دارند. وی غلام صدیق خان چرخي سفیر فعلی افغانستان در برلین و عبدالحسین خان، سفیر فعلی افغانستان در روم را از طرفداران خود میداند. آقای اخیرالذکر که فعلاً برای شرکت در کنفرانس خلع سلاح در جینوا میباشد، به تمام معنی و مفهوم خود را از کابل مطرود میداند. بنظر میرسد که یک مرکز خیلی بزرگ ضد محمد نادر شاه در برلین در حال شکل گرفتن است، و آخرین کسی که به آن علاوه شده است غلام جیلانی خان، برادر غلام صدیق خان چرخي میباشد، که اخیراً از افغانستان اخراج شده است.

مسلم است که امان الله خان بصورت دوامدار با پیروانش مکاتبه دارد. وی خود نمی نویسد، بلکه این کار را عبدالوهاب طرزی، برادر خانمش که در روم با وی زندگی میکند، برایش انجام میدهد.

امان الله خان در وضعیت مالی خوبی قرار ندارد. گفته میشود که وضعیت اقتصادی شاه سابق خوب نیست، و وی عمداً از پول کرایه دوخانه که در روم خریداری نموده است، امرار معاش میکند.

(ادامه دارد)

یادداشت ها و مأخذ

(۱) . سند L/P&S/12/1637D، مرور حوادث افغانستان بین اول جولای ۱۹۳۱ و ۳۰ جون ۱۹۳۲.

د پانیو شمیره: له 2 تر 2

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنی د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولئ